

N:o 62.

Ank. till Riksd. kansli den 16 april 1896, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner angående ändringar i förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880.

Lagutskottet har till behandling fått mottaga fem särskilda motioner, åsyftande ändringar i förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880.

Af dessa motioner hafva trenne afgifvits inom Första Kammaren, nemligen n:o 2 af herr *Leman*, n:o 5 af herr *Svedelius* och n:o 35 af herr *Cederberg*, under det att de båda öfriga, n:o 11 af herr *G. F. Berndes* och n:o 32 af herr *E. A. Wijkander* blifvit inom Andra Kammaren afgifna.

Uti den af herr *Leman* afgifna motionen hemställes, att Riksdagen för sin del måtte besluta, att 10 § uti kongl. förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880 må erhålla följande förändrade lydelse:

»Vill någon för vattenverk göra ny eller förändra äldre dam, göre anmälan derom hos domaren med uppgift å vattendraget och den fastighet, å hvars grund byggnaden skall göras, samt socken och härad, hvartill fastigheten hörer.

Sträcker sig vattendrag, hvarom fråga är, genom eller mellan två eller flera rätters domvärjo, förordne hofrätten, på sökandens anmälan, särskild domare att med uthärads nämnd saken upptaga.

Domaren begäre — — — — —

— — — ofvan eller nedan.

Efter det frågan sålunda — — — — —
med hvad öfrigt må finnas nödigt föreskrifva.»

Till stöd för sitt förslag anför motionären:

Såsom känt vore, förekomme på synnerligen många ställen inom landet, att vattendrag sträckte sig genom två eller flera rätters domvärjo, och jemväl förekomme ej så sällan, att vattendrag utgjorde gräns mellan särskilda läns eller rätters områden, så att en del af vattendraget ansåges tillhöra ett läns eller en rätts område och annan del af vattendraget ansåges tillhöra annat läns eller annan rätts område.

Exempelvis kunde anföras Göta elf, som å ej obetydliga sträckningar utgjorde ej endast länsgräns mellan Elfsborgs län och staden Göteborg, å ena, samt Göteborgs och Bohus län, å andra sidan, än äfven häradsgräns mellan särskilda inom nämnda tvenne län belägna rättsområden. Här omförmälda förhållanden hade icke blifvit opåaktade inom den processuella delen af vattenrättslagstiftningen. Så stadgades uti kongl. förordningen angående ändring och utrifning af vattenverk den 20 januari 1824 § 8: »Sträcker sig vattendrag, som synas skall, längre än genom en domsaga, förordne hofrätten, på sökandens anmälan, särskild domare, att med uthärads nämnd saken upptaga». Vattenrättskomitén föreslog i § 84 af dess den 5 november 1870 afgifna betänkande ett stadgande af följande lydelse: »Sträcka sig vattendrag eller egor, hvarom fråga är, genom två eller flera rätters domvärjo, göre ordföranden i den rätt, hvartill saken instämd blifvit, anmälan hos hofrätten, som förordnar, vid hvilken domstol saken upptagas må. Erfordras i thy fall ny instämning, vare tid dertill en månad, sedan sakegaren om hofrättens beslut kunskap fått.» I 53 § af lag om dikning och annan afledning af vatten den 20 juni 1879 stadgades: »Sträcka sig vattendrag eller egor, om hvilka fråga är, genom två eller flera rätters domvärjo, höre målet under den rätt, der största delen af den jord, om hvars torrläggning fråga blifvit väckt, är belägen.»

I kongl. förordningen den 30 december 1880 om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund saknades deremot föreskrift, huruledes förfaras skulle, då vattendrag, hvarom fråga vore, sträckte sig genom eller mellan två eller flera rätters domvärjo. Bristen på föreskrift i förenämnda syfte hade under den tid förordningen tillämpats vållat dels i

processuellt hänseende ojemnhet och sväfvande i rättskipningen samt, dels i praktiskt hänseende, synnerligen der fråga varit om bestämmande af kungsådras läge, stora olägenheter för vederbörande vattenverksegare.

Efter att hafva, för styrkande af sina påståenden anført åtskilliga rättsfall, till hvilka utskottet tillåter sig hänvisa, fortsätter motionären:

»De få rättsfall, hvilka jag här i korthet anført, torde bekräfta rigtigheten af hvad jag förut tillåtit mig påstå, att nemligen saknaden i kongl. förordningen den 30 december 1880 af ett stadgande derom, huruledes förfaras skall, då vattendrag, hvarom fråga är, sträcker sig genom eller mellan två eller flera rätters domvärjo, ej endast vållat ojemnhet i rättsskipningen, utan äfven och i synnerhet förorsakat stor tidspillan och många andra olägenheter för vattenverksegare.

Enär emellertid under nuvarande tidsförhållanden vattenkraften kommit till en, då nu gällande vattenlag antogs, icke anad användning, torde det vara af hög vigt, att sådana brister i lagstiftningen, genom hvilka ej ringa skada förorsakas industrien, blifva snart afhjelpa; och det är af sådan anledning, som jag tillåter mig föreslå ett tillägg till 10 § i kongl. förordningen den 30 december 1880.

Då jag försökt framställa ett formuleradt förslag, har jag gjort detta i det hopp, att lagutskottet — till hvilket denna motion torde blifva hänvisad och till hvilket jag, om så påfordras, skall öfverlemnna handlingar angående de af mig anförda rättsfall — skall, ifall utskottet gillar syftet af förevarande motion, vidtaga den förändring och förbättring af förslagets redaktion, som kan blifva behöflig, på det att det af mig åsyftade ändamål i görligaste bästa mån må vinnas.»

Herr *Cederbergs* motion är af följande lydelse:

»I den mån, som upptäckter och uppfinningar lemnat nya utvägar att tillgodogöra landets värderika vattenkraft, hafva röster höjts mot det slöseri dermed, som flerstädes framkallas af gällande bestämmelser om kungsådra, och senast vid innevarande riksdag hafva förslag väckts i afsigt att vinna rättelse i detta förhållande. Lifligt öfvertygad om befogenheten af sträfvanden i denna rigtning, har jag dock ansett, att man för målets uppnående icke bör alldeles förbise ännu en annan utväg dertill, än den af föregående motionärer anvisade, nemligen: utvägen att ur gällande lagar och författningar borttaga sjelfva ordet kungsådra

och att ersätta dithörande bestämmelser med andra, som begränsa den enskildes vattenrätt till det, som ej erfordras för de ändamål, hvilka skola tillgodoses genom de nuvarande bestämmelserna om kungsådra.

Jag föreställer mig, att eventuellt införande af sådana stadganden skulle föranleda någon ändring i det nu föreskrifna förfarandet vid utverkande af rätt till damanläggningar eller andra byggnader i vattendrag, så att den stundom vanskliga utredningen, om derstädes »kungsådra af ålder varit», skulle alldeles bortfalla och ersättas med en undersökning, huru vida och i ty fall hvilken inskränkning i den enskildes förfoganderätt öfver vattnet, som kräfdes af hänsyn till den allmänna rätten, således i ungefärlig öfverensstämmelse med hvad som redan är bestämdt vid afgörande af frågor om rensningar i vattendrag, ehuru sådan undersökning måhända borde ega rum under något mera betydande former, än stundom nu iakttagas.

Men då, såsom jag ofvan yttrat, denna motion ej afser mer än att fästa uppmärksamheten på, så att säga, ett alternativ för lösning af frågan om bästa möjliga tillgodogörande af den i våra vattendrag befintliga naturkraften, har jag trott mig kunna begränsa motiveringen till det ofvan sagda och hemställer sålunda,

att Riksdagen i underdånig skrifvelse anhåller, det Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i gällande lag, att bestämmelserna om kungsådra utbytas mot stadganden om särskiljande af allmän och enskild vattenrätt.»

I herrar *Svedelius'* och *Berndes'* sins emellan lika lydande motioner föreslås:

att Riksdagen måtte besluta att ingå till Kongl. Maj:t med underdånig framställning om behofvet af sådana ändringar i nu gällande författningar, att strandegare må, efter förutgången undersökning och utredning, kunna af vederbörande myndighet berättigas att för vinnande af drifkraft intaga äfven en del af vattnet i kungsådran eller till och med öfverbygga strömmen till hela dess bredd, dock så, att skada derigenom ej tillskyndas ofvan- eller nedanför liggande jord- eller vattenverk, ofvan- eller nedanför liggande fisken eller i strömmen ordnad farled eller flottled, samt att hinder ej uppstår för strandegaren på andra sidan af strömmen att tillgodogöra sig sin andel i vattnet.

Till stöd för denna hemställan hafva motionärerna anført:

Den förändring, som 20 kap. byggningsbalken erhöll genom kongl. förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund af den 30 december 1880, vore ganska märkelig i så måtto, att, då fråga vore om anläggande af nya verk och användande af hittills obegagnad vattenkraft i våra större vattendrag, der kungsådra förekomme, det mötte stora svårigheter att ens kunna utröna huru mycket vatten med rätta tillkomme en strandegare; att förändringen utestängde möjlighet att på nyttigt sätt få använda äfven en del, större eller mindre, af den ofantliga vattenmängd, som genom nämnda kongl. förordning blifvit tilldelad kungsådran; och att förhållandet mellan de båda strandegarne på ömse sidor af ett vattendrag blefve nästan omöjligt att utreda, så att en rättvis fördelning dem emellan af den relativt obetydliga återstod, som kungsådran lemnat, kunde verkställas. Men äfven för äldre verk, som möjligen icke kunde förete särskildt tillstånd till sina dambyggnader — och dessa torde vara många — hade inträdt en osäker ställning, all den stund de kunde utsättas för oberäkneliga rättstvister och om, i följd af sådana, de blefve hänvisade att i enlighet med nuvarande lag söka rättighet till ny dambyggnad, hade de icke blott blifvit beröfvade hvad de länge innehafvt och ansett sig rätteligen innehafva, utan blefve då, liksom en anläggare af nytt verk, utsatta för alla här ofvan anförda svårigheter.

Den gamla 1734 års lag stadgade i 20 kap. 3 §: »Der kungsådra af ålder varit hafver, skall tridiung af vattnet öppen lemnas, och der segelled är, 12 alnar; till båtled 8 alnar, allt i djupaste vattnet». Lagstiftaren hade dervid den praktiska uppfattningen att göra en särskild bestämmelse för segel- och båtled, som kompletterade den allmänna, då denna icke i nämnda fall var tillfyllestgörande, inseende den stora olikhet, som förefunnes i olika intressens sätt att använda de fördelar ett vattendrag erbjöde.

Den 1880 utkomna kongl. förordningen gjorde ingen skilnad i detta afseende, utan stadgade endast, att »kungsådra skall, så framt den ej är annorledes bestämd, anses framgå i djupaste vattnet och beräknas till en tredjedel af vattendragets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd». Om man sökte i lagberedningens motiv till den gjorda förändringen, funne man, att lagberedningen derom icke yttrat annat än, att »till berigtigande af den efter beredningens åsigt med kungsådrans begrepp ej öfverensstämmande tolkning af 20 kap. 3 § byggningsbalken, enligt hvilken med tridiung af vattnet skulle förstås tredjedelen af vattenquantiteten, blifvit bestämdt uttaladt, att nämnda mått afser vattendragets bredd vid normalt medelvattenstånd under en

viss tidsperiod». Ehuru här icke vore fråga om tolkning af gamla lagparagrafer, kunde man undra om ej 1734 års lagstiftare med sin rediga och klara tankegång godt kunde skilja mellan begreppet vatten, som vore en kropp, och bredden, som vore ett mått. Lagberedningen tillade tröstande, att »i de kungsådor, hvilkas bredd och läge äro lagligen annorledes bestämda, kan föreskriften ej medföra någon obehörig inverkan på redan befintliga förhållanden».

Det torde dock vara få ställen, der kungsådoran till bredd och läge vore lagligen bestämd, och vid nya anläggningar och för de nya förhållanden, som med hvarje dag kräfde allt mera uppmärksamhet och som allt mer visade oss, huru vi nyttigt och fördelaktigt borde kunna begagna oss af dessa våra naturliga tillgångar, torde nämnda föreskrift icke blott icke vara en förbättring, utan ett mycket större hinder mot sådan användning, än någonsin fans i den forna 3 § med dess »tridiung af vattnet», åt hvilken af tekniskt lärde och praktiskt bildade män måst gifvas tolkningen: en tredjedel af framrinnande vattmängd, såsom varande den enda förnuftiga och ensamt möjliga vid fråga om beräkning af vattnet såväl mellan kungsådora och de båda strandegarne, som mellan dessa sistnämnda sins emellan.

Man måste naturligtvis medgifva, att lagens nuvarande lydelse vore fullt tydlig och icke kunde gifva rum för olika tolkningar, samt att vattendragets bredd lätteligen af hvar och en kunde uppmätas, äfven om olika meningar kunde uppstå om djupaste vattnets rätta läge och i följd deraf om kungsådorans skjutande mer eller mindre åt ena eller andra stranden. Vid vattenfall och i fråga om vattenkraft kunde dock äfven detta vara af stor vikt, men i lugnvatten och i allmänhet, der farled förekomme eller kunde förekomma, torde ingen särdeles svårighet uppkomma att finna en nöjaktig lösning af frågan om kungsådorans rätta och lämpligaste läge.

Motionärerna ville därför antaga, att nuvarande bestämmelse, att kungsådoran skulle omfatta en tredjedel af vattendragets bredd, fortfarande blifve den allmänna regeln, men då måste en särskild bestämmelse göras för de delar af vattendragen, som genom sina fall egde en naturkraft, lämplig att användas på nyttiga verks inrättande och drift, liksom 1734 en särskild bestämmelse gjordes för segel- och båtled. Motionärerna komme därför i det följande att uppehålla sig endast vid nu gällande lagbestämmelses tillämpning på vattenfall och dermed jemförliga forssar.

Skulle då vid ett vattenfall, antingen tvärt stupande eller mer eller mindre långsträckt, kungsådoran beräknas till en tredjedel af vatten-

dragets bredd och framgå i djupaste vattnet, vore det otvifvelaktigt, att den vid alla förekommande fall skulle sluka den ojemförligt större delen af framrinnande vattenmängden och lemna relativt högst litet åt de båda strandegarne. Derjemte komme dessa sinsemellan att erhålla väsentligt olika anparter af den dem tillkommande återstod af vattenmassan. Ty, äfven om djupaste vattnet skulle ligga midt i strömfåran, kunde medeldjupet efter den ena strandegarens tredjedel vara betydligt mindre och, om vattnets hastighet vore lika vid båda stränderna, betydligt mindre vatten der framrinna än på motsatta sidan, för att icke tala om att, en olika hastighet hos vattnet kunde ytterligare förstora denna olikhet. Här antoges dock, att kungsådran låge midt i strömmen och att de båda strandegarne finge njuta hvar sin tredjedel af bredden. Men lika ofta och till och med i vanligaste fall befunde sig största djupet ej midt i strömmen utan mer eller mindre åt ena stranden, och då tillkomme ytterligare den orättvisan, att man icke ens af vattendragets bredd kunde åstadkomma en rättvis fördelning, ty ingen kunde väl ifrågasätta att ena strandegaren hos grannen midtöfver skulle tillerkännas en del af strömmens bredd, som fattades honom.

Och likväl vore den urgammal denna grundsats, äfven upptagen i vattenrättsförordningens 1 §, att »en hvar eger, att det vatten, som å hans grund finnes, sig tillgodogöra» eller att eganderätten till vattnet tillkomme den, som egde stranden; och i 4 § stode äfven dessa ord: »efter ty å hans hälft belöper».

Üti denna ursprungliga eganderätt hade visserligen tid efter annan en begränsning måst ske för att ej lägga hinder i vägen för vissa allmänna och enskilda intressen, såsom farled, fiske, flottled och för att skydda ofvan- och nedanför boende jord- och strandegare, och på 1600-talet uppkom namnet »kungsådra». Üti en sådan begränsning af deras ursprungliga rätt, så länge den höll sig blott inom behöfliga gränser, hade strandegarne och det med rätta, måst finna sig. Men då denna begränsning, som under tidernas lopp blifvit allt större och större, slutligen utmynnat i nuvarande bestämmelse, att öfverallt i vattendraget kungsådran skulle omfatta en tredjedel af vattendragets bredd, och derigenom, utan att det vore behöfligt för andra allmänna eller enskilda intressen, beröfvat strandegaren större delen af det, som ursprungligen var hans tillhörighet, torde det vara skäl, att en utredning gjordes för att tillse, om ej sådant kunde förekommas och vårt land kunna, äfven utan att någons rätt förnärmades, få tillgodogöra sig den rikliga och billiga drifkraft, som försynen beskärt oss i landets många vattenfall.

Och detta torde väl ock kunna ske, då man besinnade, huru rela-

tivt litet vatten i en större ström behöfde tagas i anspråk för flottning, huru liten plats och litet vatten behöfdes, för att med ganska enkla anordningar fiskens upp- och nedgång ej skulle förhindras, och då segel- och båtled ej förekomme i den del af vattendragen, hvarom nu vore fråga.

Man hade sagt, att redan nu, medelst 10 § i vår gällande lag, möjlighet förefunnes för en anläggning af vattenverk att efter föreskrifven syn göra intrång på kungsådran eller att för sitt ändamål intaga äfven en del af det vatten, som framrunne på den kungsådran tilldelade en tredjedel af bredden, men ibland juristerna sjelfve vore i detta afseende diametralt motsatta åsigter gällande, ett förhållande, som ensamt kunde tala för åtminstone ett förtydligande af lagens mening.

Slutligen hade det framhållits, såsom det förnämsta försvaret för nuvarande bestämmelse, att den vore nödvändig till skydd för jordbruket. Men hvilken nytta jordbruket kunde hafva af att kungsådran skulle intaga en tredjedel af strömmens bredd torde svårligen kunna bevisas. Bland menige man, i synnerhet från slättlandet, funnes ofta en begreppsförvirring i så måtto, att en dambyggnad ansåges nödvändigt förorsaka en uppdämning äfven ofvanför fallet. Men en dylik förväxling kunde man ej förutsätta hos dem, som förde nuvarande lagens talan. Skulle jordbruket anses lida derigenom, att lagstiftningen tilläte större användning af naturkraften i våra forssar, så kunde sådant väl endast träffa de jordegare, som byggde och bodde utefter vattendragen i fråga antingen ofvanför eller nedanför en dambyggnad. Alla dessa vore skyddade genom uttryckligt förbud i 6 § att »så bygga, att genom uppdämning eller annorledes men tillskyndas någon, som ofvan eller nedan eger jord, vattenverk eller annan egendom». Hvad faran för uppdämning beträffade, borde dessutom ej förbises den allmänna regeln inom hvarje ordnad samhälle, att ingen finge begagna sig af annans egendom. Ty om någon sökte förstora sitt fall genom uppdämning, som sträckte sig till andras egor, så begagnade han sig icke blott af hvad han egde, nemligen en viss fallhöjd efter sina stränder, utan sökte äfven genom sådan förhöjning af fallet tillskansa sig något, som han icke egde, hvilket han därför måste antingen först på vanligt tillätligt och lagligt sätt sig förvärfva eller från hvilket han måste afstå.

Äfven antoges ofta af dem, i dylika saker mindre hemmastadda, att en dambyggnad, om den också ej förorsakade uppdämning vid vanligt vattenstånd, dock vid flod, som vanligen inträffade om våren, men understundom äfven vid annan tid, nödvändigt skulle lägga hinder för vattnets aflopp och derigenom vid dylika tillfällen, om ej annars, åstad-

komma större olägenhet än före dammens anläggning. Det vore dock ett misstag, att sådant behöfde ske. Men det fordrades, att företaget blifvit underkastadt utredning och pröfning af ojäfvige och verkligt sakkunnige män, som egde kunskap och förmåga att bedöma anläggningens inflytande på vattendraget i allmänhet, bestämma de anordningar, som borde vidtagas för skydd af fiske, flottled och farled samt granska och godkänna uppgjorda byggnadsförslag. Om vid en sådan undersökning det yppade sig, att ett enskildt mindre intresse genom en tilltänkt anläggning skulle komma att trädas för nära, bestämde redan vår nuvarande lag, när och på hvilka vilkor sådant kunde få ega rum.

Motionärerna vore därför fullt öfvertygade, att våra vattenfall, utan att förnärma någons rätt, kunde med en klok lagstiftning komma en mer och mer sig utvecklande industri till godo.

Slutligen har herr *Wijkander*, under åberopande af sin vid förra riksdagen i ämnet väckta motion, hvars motivering gick ut på att ådagalägga den stora vigten för industrien af en inskränkning utaf kungsådras storlek, samt med hänvisande dertill, att laguskottets då uttalade uppfattning af innebörden utaf 10 § i förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880 icke torde öfverensstämma med den allmänna meningen bland de sakkunnige, återupptagit sitt vid förra riksdagen väckta förslag, att Riksdagen ville i skrifvelse till Konungen hemställa, att Han täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke genom ändrade bestämmelser om flottled och kungsådra, särskildt uti landets forsar och vattenfall, vattendragens stora energiförråd bättre kunde tillgodogöras för landets industri, än nu är fallet, och till Riksdagen inkomma med de förslag, som deraf kunna föranledas.

Hvad först beträffar herr *Lemans* förenämnda motion, är utskottet ense med motionären derutinnan, att en lagändring *i det syfte*, han angifvit, är af verkligt behof påkallad, och den af honom gifna motivering, är, enligt utskottets tanke, härutinnan tillräcklig.

I fråga åter om formen för den tilltänkta förändringens genomförande kan utskottet ej tillstyrka antagande af det förslag till ändrad lydelse af 10 § i gällande förordning om jordegares rätt öfver vattnet

å hans grund, som af motionären framlagts, då den föreslagna formuleringen af paragrafen, enligt utskottets mening, ej klart uttrycker, hvad som bör uttalas. Uttrycket »vattendrag, hvarom fråga är» kan nemligen fattas i dubbel betydelse, dels såsom åsyftande den del af ett vattendrag, som omedelbart omgifver det vattenverk, »hvarom fråga är», dels i betydelse af hela vattendraget, flod, ström och dylikt, hvari vattenverket i fråga ligger eller skall byggas. Emellertid har utskottet, vid det förhållande att utskottet här nedan föreslår, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande af förslag till ändrade bestämmelser i annan del af ifrågavarande förordning, icke ansett sig nu böra framlägga förslag till bestämd ny formulering af ofvanberörda lagstadgande, utan torde sådant i sammanhang med öfriga ändringar lämpligen böra ske genom Kongl. Maj:ts försorg.

Utskottet hemställer alltså,

1:o) att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till sådan ändring uti gällande förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, att uttrycklig bestämmelse meddelas, huru förfaras skall, då fråga om att för vattenverk göra ny eller förändra äldre dam anses beröra rättsegande utom den underrätts domvärjo, der den fastighet är belägen, å hvars grund byggnaden skall göras.

De af herrar *Cederberg*, *Svedelius*, *Berndes* och *Wijkander* väckta motionerna åsyfta samtliga sådan ändring uti gällande bestämmelser om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, att vattendragens kraft må bättre och fullständigare kunna tillgodogöras, än som med nuvarande lagstiftning är möjligt; och det lärer ej kunna bestridas, att syftet uti förenämnda motioner är förtjent af synnerligt beaktande. Såsom motionärerna hvar i sin mån påpekat, är det nemligen för landets industri af vikt, att möjlighet beredes till användning i möjligaste måtto af den billiga drifkraft, som naturen i vårt land i och genom vattenfallen och forsarne erbjuder, och det torde med fog kunna påstås, att särskildt bestämmelserna angående kungsådra härutinnan ställa sig hinderande i vägen långt mera än hvad faktiskt befintliga intressen kunna betinga. I många fall torde kungsådras storlek kunna i väsentlig mån inskränkas, utan att något men tillskyndas de intressen, för hvilkas till-

godoseende dess öppenhållande blifvit föreskrifvet, och under alla förhållanden måste det anses såsom olämpligt att skapa en *allmän* regel för förhållanden, som redan till sin natur äro af synnerligen skiftande art. Kungsådras öppenhållande till nu lagstadgad bredd kan nemligen vara af behovet påkallad i vissa vattendrag, särskildt i de mindre eller i sådana, der fallhöjden är ringa och stränderna låga, under det att i andra vattendrag kungsådras bredd utan ringaste skada kan betydligt inskränkas.

Utskottet håller alltså före, att en med ledning af sakkunnige personers utlåtande företagen undersökning i hvarje speciellt fall bör vara afgörande i fråga om de inskränkningar, som kunna vara erforderliga uti den enskilde strandegarens förfoganderätt öfver vatnet, och utskottet hyser den uppfattningen, att med genomförande af en dylik grundsats industriens intressen utan men för andra intressenter kunna tillgodoses i långt högre grad än hvad nu är förhållandet.

Med stöd af det anförda hemställer utskottet följaktligen,

2:o) att Riksdagen, i anledning af herrar Cederbergs, Svedelius', Berndes' och Wijkanders ifrågavarande motioner, måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida strandegare bör tillåtas att i vidsträcktare mån än nu är medgifvet tillgodogöra sig vattenkraften i landets forsar och vattenfall, der sådant ske kan utan skada för fiske, flott- eller farled eller för någon, som ofvan eller nedan eger jord, vattenverk eller annan egen- dom, samt, om så anses vara förhållandet, för Riksdagen framlägga förslag till ändrade lagbestämmelser härutinnan.

Stockholm den 16 april 1896.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.
